

Oriental Journal of Education

SHANGHAI COOPERATION ORGANIZATION – ROLE OF SECURITY IN CENTRAL ASIA

Erlan Nurkenovich Myrzakhanov

Master of Science in Law

Kokshetau University named after Sh. Ualikhanov

E-mail: edik_myrzakhanov@mail.ru

ABOUT ARTICLE

Key words: Eurasia, terrorism, extremism, separatism, ecology, socio-economic, cross-border.

Received: 20.04.24

Accepted: 22.04.24

Published: 24.04.24

Abstract: Indeed, to ensure security in the region, it is necessary to carefully work with the organization of cooperation between states. More relevant than ever is the practice of protecting and protecting radioactive, chemical and biological objects, which can be dangerous in situations where modern terrorism uses all measures that can lead to numerous casualties. Thus, it is known that the activities of the SCO should be carried out with measures necessary for prompt response and protection in the future.

SHANXAY HAMKORLIK TASHKILOTI – MARKAZIY OSIYODA XAVFSIZLIKNING ROLI

Erlan Nurkenovich Myrzaxanov

Huquq fanlari magistri

Sh.Ualixonov nomidagi Kokshetau universiteti

E-mail: edik_myrzakhanov@mail.ru

MAQOLA HAQIDA

Kalit soʻzlar: Yevroosiyo, terrorism, ekstremizm, separatizm, ekologiya, ijtimoiy-iqtisodiy, transchegaraviy.

Annotatsiya: Darhaqiqat, mintaqada xavfsizlikni taʼminlash uchun davlatlar oʻrtasidagi hamkorlikni tashkil etish bilan puxta ishlash kerak. Zamonaviy terrorism koʻp sonli qurbonlarga olib kelishi mumkin boʻlgan barcha choralarini qoʻllagan holda xavfli boʻlishi mumkin boʻlgan radioaktiv, kimyoviy va biologik ob'ektlarni himoya qilish va himoya qilish amaliyoti har qachongidan ham dolzarbdir. Shunday qilib, maʼlumki, ShHT faoliyati kelajakda tezkor javob berish va himoya qilish uchun zarur boʻlgan choralar bilan amalga oshirilishi kerak.

ШАНХАЙСКАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА – РОЛЬ БЕЗОПАСНОСТИ В ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ**Ерлан Нуркенович Мырзаханов***Магистр юридических наук**Кокшетауский университет имени Ш. Уалиханова**E-mail: edik.myrzakhanov@mail.ru***О СТАТЬЕ**

Ключевые слова: Евразия, терроризм, экстремизм, сепаратизм, экология, социально-экономический, трансграничный.

Аннотация: Действительно, для обеспечения безопасности в регионе необходимо тщательно работать с организацией сотрудничества между государствами. Как никогда актуальна практика защиты и охраны радиоактивных, химических и биологических объектов, которые могут быть опасны в ситуациях, когда современный терроризм использует все меры, способные привести к многочисленным жертвам. Таким образом, известно, что деятельность ШОС должна осуществляться мерами, необходимыми для оперативного реагирования и защиты в будущем.

КІРІСПЕ

Тарихтан білеміз КСРО-ның ыдырауы және Еуразияда жаңа тәуелсіз мемлекеттік құрылымдардың қалыптасуы жаһандық және аймақтық қатынастар тұжырымдамасын тұрақсыздандырған жағдайлар болды. Аймақтағы барлық тарихи оқиғалардан кейін жаңа қақтығыстар мен қауіпсіздік қатерлері пайда бола бастады, яғни терроризм, экстремизм, сепаратизм және т.б. барлық мемлекеттердің қауіпсіздігі мен тұрақтылығына елеулі қатер төндіреді

Аймақтағы террорлық әрекеттер мен есірткінің заңсыз айналымы дереу араласуды қажет етіндігі айқын және келешек ұрпаққа зардабын тигізетіні айдан айқын. Шанхай ынтымақтастық ұйымы (әрі қарай-ШЫҰ) аймақты тұрақтандыруға геосаяси тұрғыдан алып қарағанда талпыныс жасады. Ұйым терроризммен, экстремизммен және сепаратизммен күрес мәселесін шешу арқылы қауіпсіздікті сақтаудың негізгі құндылықтарын белгіледі.

ШЫҰ алдында құқықтық мемлекеттіліктің таза нысанында болуы және адамзатқа қарсы зұлымдықтың, яғни терроризм, экстремизм, сепаратизм мәселесін ғана емес, сонымен қатар есірткі тасымалы, қару-жарақ және трансұлттық қылмыс, экологиялық проблемалар, әлеуметтік-экономикалық білім беру мәселелерін қалыптастырды және ШЫҰ-ның бұл проблемаларды қаншалықты тиімді шеше алатынын айқындайды. Аймақтағы қауіпсіздік мемлекеттер арасындағы келісім – ШЫҰ мүшелерінің аймақтық қақтығыстарға қарсы тұра алатын құрылым ретінде қарастырамыз.

НЕГІЗГІ БӨЛІМ

Шанхай бестігі мен ШЫҰ құрылғаннан бері қауіпсіздік саласында үлкен табыстарға қол жеткізілді. Осылайша, ШЫҰ аймақтағы қауіпсіздік шараларын реттеуге қабілетті бірқатар элементтер мен объектілерді қалыптастырды. Ұйым заң аясында дами бастады, осы заңның аясында терроризмге, сепаратизмге және экстремизмге қарсы күрес туралы конвенцияға қол қойылды, ол осы мәселелерге қарсы күресте құқық қорғау органдары мен барлау қызметтерінің практикалық өзара іс-қимылын құруға бағытталған, басқа да келісімдерге қол қойылды [1, 3-10б.].

Кейінірек «ШЫҰ-ға мүше мемлекеттер арасындағы аймақтық терроризмге қарсы құрылым туралы келісімге» қол қойылды [2].

Сонымен қатар, Шанхайда өткен ШЫҰ саммитінде тағы үш маңызды келісімге қол қойылды. Солардың бірі – «ШЫҰ-ға мүше мемлекеттер басшылары терроризмге, сепаратизмге және экстремизмге қарсы күрестегі ШЫҰ мемлекеттерінің әріптестік бағдарламасына кіру туралы шешімі, оның жоспарларында осы міндеттерді іске асыру көзделген. бірлескен сабақтар, деректер алмасу және терроризм туралы ақпарат бойынша ортақ ақпараттық банк құру, ШЫҰ-ға мүше мемлекеттер арасындағы сепаратистік және экстремистік әрекетке қатысы бар террористік тұлғалардың ШЫҰ-ға мүше елдердің аумағына ену арналарын анықтау және бөгеу бойынша ынтымақтастық туралы келісім және Компанияны пайдалану туралы келісім және ШЫҰ-ға мүше елдердің аумақтарында жалпы терроризмге қарсы іс-шараларды жүзеге асыру бағдарламалары талқыланып бекітілді. Қорытынды келісім осы іс-шараларды дайындайтын және жүзеге асыратын органдарды құруға мүмкіндік береді.

Қысқа уақыт ішінде өз қызметін табысты жүзеге асыру үшін ұйымдастырушылық қызметтеде өзгерістер болды - бұл терроризмге қарсы жақсы жүйе құру болып табылды. ШЫҰ аймақтық антитеррористік құрылым (РАТС) жүйесі терроризмге, сепаратизмге және экстремизмге қарсы күреске қатысатын муниципалды ұйымдардың қызметін қалыпқа келтіру туралы жүйені ақпараттандыру мақсатында алты мемлекеттің барлау қызметтерінің жұмысын үйлестіре алды. Орталық Азияда лаңкестік қаупі жалғаса беретіні сөзсіз, бірақ РАТС ТМД жүйесінің формальды үлгісіне айналмағанын және іс жүзінде оны құруда көрініс тапқан функцияларды орындайтынын мойындау қажет.

ШЫҰ құрылғалы бері әскери оқу-жаттығуларды жіті қадағалап, қазіргі әлемде терроризмге қарсы күрес арнайы қызметтердің өзара хабардар болуын ғана емес, сонымен бірге күш қолдануды білдіретінін түсінді.

Заманауи терроризм көптеген құрбандарға әкеп соғуы мүмкін барлық шараларды қолданатын жағдайларда қауіпті болуы мүмкін радиоактивті, химиялық және биологиялық

объектілерді қорғау және қорғау тәжірибесі бұрынғыдан да маңыздырақ бола түседі. Осылайша, ШЫҰ-ның лаңкестікке қарсы күштері алдағы уақытта мұндай нысандарды жедел әрекет ету және қорғау үшін осындай жаттығулардың өткізілуі маңызды болар еді.

Терроризмге қарсы жалпы оқу-жаттығулар белгілі бір жерде террористік қоғамдармен күресу, іздестіру және залалсыздандырумен шектелмейді, сонымен қатар ықтимал қауіп төндіретін жергілікті атқару мекемелерін қорғау үшін кепілге алынғандарды босату шаралары бар.

Қоғамымыздағы ең басты мәселердің бірі есірткі бизнесі және ШЫҰ-ға қарсы күрес, трансшекаралық қауіптің төндірілуі, сонымен қатар әлемдегі ең ірі есірткі өндіруші және тасымалдаушы болып табылатын региондарды бақылауға алу мен қадағалау. Тағы бір айтатын жәйт – бұл есірткіге қарсы күрес қозғалысы, яғни, Ауған билігі жағынан есірткі өндірісі мен заңсыз айналымына қарсы күресте айқын жақсартулар байқалмайды [3, 236.]. Сонымен қатар, Орталық Азия аймағында есірткі заттарын өндіру жалғасуда. Дәрілік заттардың көбеюі есірткіні тұтынудың өсуіне әкеліп соқтырады.. Жағдай инъекциялық есірткіні қолданумен қоса таралатын ЖИТС жағдайларының көбеюінен тұрады.

ШЫҰ елдері Ауған еліндегі жағдайды мұқият қадағалап, бақылауда ұстауымен қатар, өңірге қауіп төндіретін тағы бір мәселе – жұмыс істеп, табыс тапқысы келетін басқа мемлекеттердің тұрғындары, яғни осы аймақтардың қарқынды дамып келе жатқан әлеуметтік-экономикалық тұрғысынан алып қарағандағы мемлекеттердің проблемасына айналған заңсыз көші-қон. Тұрақсыздану жағдайында аймақтағы мемлекеттердің әрқайсысында көші-қон ағыны басқа көрші мемлекеттерге бағытталады. Сонымен қатар, Орталық Азияда адам саудасы қауіпті [4, 336.]

ҚОРЫТЫНДЫ

Өз қызметінің тиімділігін арттыру мақсатында ШЫҰ кеңесінің алқасы терроризмге, сепаратизмге, экстремизмге, есерткі, адам құқықтарын қорғау, экологиялық ахуалды бақылау, су мәселесін шешу, әлеуметтік-экономикалық проблемалары мен басқада бағыттарға қарсы күрес жөніндегі Еуропадағы қауіпсіздік және ынтымақтастық орталығымен, дипломатиялық өкілдіктермен байланыстар мен деректер алмасуды жолға қойды. ТМД терроризмге қарсы орталығымен нақты байланыстар тізімделді, БҰҰ терроризмге қарсы күрес комитетімен байланыстар, БҰҰ терроризмге қарсы күрес комитетімен жұмыс байланыстары анықталды. ЕҚЫҰ симпозиумы құрылымдарындағы сарапшылар терроризмге қарсы күреске мамандарды тартады. ШЫҰ мен ҰҚШҰ арасындағы байланыс жақын арада лаңкестікке қарсы ортақ оқу-жаттығулардың жылдам орындалуына әкеледі.

Орталық Азияда су ресурстарын біркелкі пайдаланбағандықтан қақтығыстар ықтималдығы жоғары. Сонымен қатар, аймақта экологиялық проблемалардың саны өте көп.

Бұл радиоактивті қалдықтар үйінділері, радиоактивті заттармен ластанған, ядролық сынақтар мен қалдықтарды сақтау нәтижесінде пайда болған аумақтар, маңызды мәселе және Арал көлінің сусыздануы.

ШЫҰ елдері мемлекеттердің мемлекет және үкімет басшыларының Ташкент декларациясында алғаш рет «ұйым аясында серіктестік құрудың күн тәртібіне қоршаған ортаны қорғауды, су ресурстарын оңтайлы және тиімді пайдалануды енгізуге ниетті.

Өкінішке орай, жоғарыда аталған қауіпсіздік проблемалары әзірленбеген және ШЫҰ аясында бұл мәселелерді шешу үшін серіктестік мүмкіндіктері әлі ашылған жоқ. Бұл қиындықтар лаңкестік пен есірткі тасымалы проблемаларынан кем түспесе де, бұл қиындықтармен күресетін жобалар немесе арнайы институттар жоқ. Мұның барлығы ШЫҰ алдында тұрған мәселені айқындайды.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

1. Терроризмге, сепаратизмге және терроризмге қарсы күрес туралы Шанхай конвенциясы. Шанхай.: 15 маусым 2001 жыл // Мәскеу халықаралық құқық журналы. - 2001 ж. - № 4. - Б. 3-10.

2. ШЫҰ-ға мүше мемлекеттер арасындағы аймақтық терроризмге қарсы құрылым туралы келісім. 23.02.2006 // http://www.ecrats.com/content_rus/docs/23.02.06.html (20 маусым 2006).

3. ШЫҰ Жарғысы. Санкт-Петербург, 7 маусым 2002 жыл // Қиыр Шығыс проблемалары. - 2002. - № 4.

4. Сафронова Е. ШЫҰ контекстіндегі Орталық Азия интеграциясының мәселелері / Е.Сафронова, О.Тихонов // Қытай әлемдік және аймақтық саясатта: тарих. және қазіргі заман: Колл. мақалалар. – М.: 2003.